

NÂNG CAO VAI TRÒ CỘNG ĐỒNG TRONG TỔ CHỨC VÀ QUẢN LÝ LỄ HỘI THÀNH TUYỀN TẠI TỈNH TUYỀN QUANG

PHẠM HỒNG NGÂN

Khoa Văn hóa - Du lịch, Trường Đại học Tân Trào

Nhận bài ngày 15/12/2025. Sửa chữa xong 30/01/2026. Duyệt đăng 10/02/2026.

Abstract

The Thanh Tuyen Festival is a flagship cultural and tourism event of Tuyen Quang Province, held annually on an expanding scale and attracting large numbers of domestic and international visitors. Beyond entertainment, the festival promotes local cultural identity and community values, thereby contributing to tourism development and socio-economic growth. In the context of international integration, enhancing the community's role in organizing and managing the festival has become an urgent task to develop a modern and effective management model that preserves cultural values and supports the sustainable development of Tuyen Quang Province.

Keywords: Community, festival, Thanh Tuyen Festival, Tuyen Quang Province.

1. Đặt vấn đề

Lễ hội Thành Tuyền là một trong những sự kiện văn hóa du lịch đặc sắc bậc nhất của tỉnh Tuyền Quang, được tổ chức thường niên với quy mô ngày càng mở rộng, thu hút đông đảo du khách trong và ngoài nước tham gia. Không chỉ là hoạt động vui chơi giải trí, lễ hội còn là dịp quảng bá hình ảnh, văn hóa, con người tỉnh Tuyền Quang, đóng góp tích cực vào phát triển du lịch và kinh tế địa phương.

Trong cấu trúc tổ chức và vận hành của lễ hội, cộng đồng địa phương giữ vai trò trung tâm vừa là chủ thể sáng tạo, vừa là lực lượng thực hiện và bảo tồn giá trị lễ hội [5]. Thực tiễn cho thấy, các hoạt động như thiết kế mô hình đèn Trung thu khổng lồ, chuẩn bị tiết mục biểu diễn, vận động nguồn lực xã hội hóa... đều dựa nhiều vào sự tham gia tự nguyện, nhiệt tình và sáng tạo của người dân. Tuy nhiên, mức độ tham gia và hiệu quả đóng góp của cộng đồng vẫn chưa được phát huy tối đa. Một số hạn chế như sự phối hợp chưa đồng bộ giữa các nhóm cộng đồng, thiếu kỹ năng tổ chức sự kiện, cơ chế khuyến khích chưa rõ ràng, và chưa có định hướng chiến lược gắn kết vai trò cộng đồng với phát triển kinh tế xã hội.

Trong bối cảnh hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng cùng với yêu cầu ngày càng cao về nâng cao chất lượng quản lý lễ hội, việc nghiên cứu và đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao vai trò của cộng đồng trong tổ chức và quản lý Lễ hội Thành Tuyền đã trở nên cấp thiết. Nghiên cứu này không chỉ cung cấp cơ sở khoa học vững chắc để xây dựng mô hình quản lý lễ hội hiện đại hiệu quả mà còn góp phần bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống, thúc đẩy du lịch bền vững và hỗ trợ phát triển kinh tế xã hội của tỉnh Tuyền Quang. Đồng thời, đề xuất các giải pháp cụ thể nhằm nâng cao hiệu quả tổ chức và quản lý Lễ hội Thành Tuyền, gắn kết chặt chẽ lợi ích cùng trách nhiệm của cộng đồng địa phương, từ đó lan tỏa giá trị văn hóa, thúc đẩy du lịch và phát triển kinh tế xã hội bền vững tại tỉnh Tuyền Quang.

Từ những phân tích trên, trong bài viết này, tác giả sẽ đi sâu nghiên cứu và tìm hiểu vai trò của cộng đồng trong tổ chức, quản lý Lễ hội Thành Tuyền tại tỉnh Tuyền Quang trong bối cảnh hội nhập và phát triển du lịch bền vững. Từ đó, nhận diện hướng tiếp cận phù hợp với xu hướng quản lý lễ hội hiện đại, nơi cộng đồng là chủ thể sáng tạo, duy trì, truyền tải và quản lý di sản. Góp phần thúc đẩy sự gắn kết

Email: PHNgan@tqu.edu.vn

DOI: 10.64410/HFYV7685

xã hội, bảo tồn di sản, đồng thời hỗ trợ phát triển du lịch và kinh tế xã hội địa phương một cách hài hòa tại tỉnh Tuyên Quang nói riêng và Việt Nam nói chung hiện nay.

2. Vai trò cộng đồng trong tổ chức và quản lý Lễ hội Thành Tuyên, tỉnh Tuyên Quang

2.1. Cộng đồng cư dân địa phương

Lễ hội Thành Tuyên được tổ chức hàng năm tại tỉnh Tuyên Quang nhân dịp Tết Trung Thu đã trở thành một sự kiện văn hóa nổi bật, thu hút đông đảo du khách trong nước và quốc tế. Sự tham gia của cộng đồng là yếu tố then chốt quyết định sự thành công và tính bền vững của lễ hội. Những năm gần đây, với sự quan tâm từ cấp ủy, chính quyền địa phương, vai trò của cộng đồng càng được nâng cao, thể hiện qua việc họ kết hợp yếu tố truyền thống với hiện đại trong lễ hội để thu hút khách du lịch [6].

Trong quá trình tổ chức, cư dân địa phương phân công vai trò rõ ràng và hiệu quả: phụ nữ thường đảm nhận hậu cần và trang trí; thanh niên chịu trách nhiệm kỹ thuật như hàn xì khung sắt, lắp đặt đèn led và vận chuyển mô hình; trong khi người cao tuổi cung cấp ý kiến tư vấn, chia sẻ kinh nghiệm truyền thống và động viên tinh thần. Kinh phí chủ yếu từ đóng góp tự nguyện của các hộ gia đình tùy theo khả năng kinh tế. Sự tham gia này không chỉ giới hạn ở lao động vật chất mà còn ở khía cạnh tinh thần. Cộng đồng đã quảng bá lễ hội qua các kênh mạng xã hội, tổ chức các hoạt động cộng đồng như biểu diễn nghệ thuật dân gian, và hướng dẫn du khách trải nghiệm văn hóa địa phương, góp phần biến lễ hội thành đêm hội của thiếu nhi và là điểm đến hấp dẫn du khách.

Bên cạnh những mặt tích cực, thực trạng tham gia của cộng đồng cư dân địa phương cũng lộ rõ một số hạn chế. Một số mô hình đèn lồng thiếu tiêu chuẩn an toàn, thẩm mỹ thấp, hoặc sử dụng âm thanh không phù hợp, dẫn đến tình trạng tiếng ồn từ loa âm thanh lớn, trang phục hở hang trong khi diễu mô hình trên phố, tình trạng cơ sở hạ tầng như nhà nghỉ, dịch vụ ăn uống chưa đáp ứng đầy đủ nhu cầu du khách trong mùa cao điểm, đặc biệt khi lượng khách tăng đột biến trong tháng diễn ra lễ hội. Nhiều cư dân đã ủng hộ việc tăng cường quản lý từ chính quyền, như ban hành quy định rõ ràng về an toàn và văn minh lễ hội, đồng thời đề xuất mở rộng thời gian sự kiện để tối ưu hóa lợi ích kinh tế cho cộng đồng.

Sự tham gia của cộng đồng cư dân địa phương là yếu tố cốt lõi, đóng vai trò là chủ thể sáng tạo, góp phần làm nên sức sống và sức hút của Lễ hội Thành Tuyên. Lễ hội là dịp tôn vinh những giá trị văn hóa đặc sắc của đồng bào các dân tộc thiểu số ở tỉnh Tuyên Quang. Nhưng cần phải có sự phối hợp, hỗ trợ chặt chẽ hơn từ chính quyền địa phương để khắc phục bất cập, hạn chế hướng tới sự phát triển và chuyên nghiệp hóa lễ hội trong bối cảnh du lịch văn hóa ngày càng cạnh tranh hiện nay.

2.2. Người chế tác mô hình đèn Trung thu

Người chế tác mô hình đèn Trung Thu tại Lễ hội Thành Tuyên chủ yếu là cư dân địa phương. Họ là những người thợ thủ công không chuyên, tham gia một cách tự nguyện và tập thể theo từng tổ dân phố. Họ không phải là những nghệ nhân chuyên nghiệp theo nghĩa truyền thống, mà thường là người dân bình thường với các nghề nghiệp đa dạng như thợ hàn, thợ mộc, thợ nhôm kính, tài xế hoặc cán bộ hưu trí, tạm gác công việc hàng ngày để trở thành “nghệ nhân đường phố” vào mỗi dịp Trung Thu. Sự tham gia này thể hiện rõ tinh thần cộng đồng, gắn kết và sáng tạo tập thể, góp phần làm nên sức hút độc đáo của lễ hội.

Sự tham gia của người chế tác mô hình đèn trung thu cho thấy sự nhiệt huyết và sáng tạo cao. Họ là những người đã “thổi hồn” cho lễ hội những tác phẩm kết hợp thủ công truyền thống và công nghệ hiện đại, mang tính giáo dục cao góp phần giáo dục thế hệ trẻ về lịch sử và văn hóa quê hương.

Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, người chế tác cũng đối mặt với một số hạn chế. Quy trình thủ công đòi hỏi nhiều công sức và thời gian, trong khi kỹ năng chuyên môn chưa đồng đều dẫn đến một số mô hình thiếu an toàn hoặc thẩm mỹ chưa cao. Một phần kinh phí lớn phụ thuộc xã hội hóa có thể gây áp lực cho các hộ gia đình khó khăn. Ngoài ra, thiếu đào tạo chuyên sâu về kỹ thuật hiện đại và quản lý an toàn khiến một số mô hình gặp rủi ro trong diễu hành, như mất điện, chập cháy nổ hoặc phản cảm về hình ảnh, không hợp lý về âm thanh. Chính vì vậy, họ đã đề xuất cần có sự hỗ trợ từ

chính quyền về đào tạo kỹ năng, vật liệu chất lượng cao và quy định rõ ràng hơn để đảm bảo an toàn mà không làm mất đi tính tự phát, sáng tạo của cộng đồng.

Như vậy, người chế tác mô hình đèn trung thu là lực lượng nòng cốt, thể hiện vai trò quan trọng của cộng đồng trong việc duy trì và phát triển Lễ hội Thành Tuyên. Sự cống hiến thầm lặng của họ không chỉ tạo nên những tác phẩm nghệ thuật ánh sáng rực rỡ mà còn góp phần giáo dục thế hệ trẻ, bảo tồn bản sắc văn hóa và thúc đẩy kinh tế du lịch, hướng tới một lễ hội bền vững và chuyên nghiệp hơn.

2.3. Doanh nghiệp, hộ kinh doanh dịch vụ du lịch

Lễ hội Thành Tuyên được tổ chức tại khu vực quảng trường Nguyễn Tất Thành của tỉnh Tuyên Quang. Tại đây, các doanh nghiệp và hộ kinh doanh dịch vụ du lịch đóng vai trò thiết yếu trong việc hỗ trợ tổ chức và quản lý lễ hội. Các doanh nghiệp này không chỉ cung cấp dịch vụ lưu trú, ăn uống, vận chuyển mà còn tham gia tích cực vào việc chuẩn bị không gian lễ hội, tài trợ hoạt động bên lề như hội chợ thương mại và lễ hội bia, giúp thu hút du khách và thúc đẩy kinh tế địa phương phát triển.

Thực trạng tham gia cho thấy sự chủ động ngày càng cao của các doanh nghiệp và hộ kinh doanh trong việc thu hút khách du lịch. Trong mùa lễ hội, các cơ sở lưu trú thường đạt công suất phòng cao, kín chỗ ở. Cùng với việc nâng cấp dịch vụ, niêm yết giá công khai và cam kết không tăng giá đột biến, các cơ sở lưu trú đã thu hút được lượng khách đặt phòng trước ngày lễ hội diễn ra rất cao. Ngoài ra, các doanh nghiệp còn phối hợp tổ chức hội chợ, trưng bày sản phẩm Ocop, đặc sản địa phương trong khuôn khổ lễ hội, đồng thời tham gia xúc tiến thương mại và liên kết với doanh nghiệp ngoài tỉnh để xây dựng tour du lịch trọn gói. Nhờ đó, lễ hội đã góp phần tăng doanh thu du lịch đáng kể từ những hoạt động lưu trú, ăn uống và dịch vụ phụ trợ này.

Bên cạnh những mặt tích cực, thực trạng tham gia của doanh nghiệp và hộ kinh doanh dịch vụ du lịch cũng tồn tại một số hạn chế. Hạ tầng lưu trú và ăn uống chưa đồng bộ, một số cơ sở nhỏ lẻ chưa đạt chuẩn chất lượng, dẫn đến tình trạng quá tải trong mùa cao điểm, dịch vụ chưa chuyên nghiệp và thiếu đa dạng sản phẩm phụ trợ như tour trải nghiệm văn hóa sâu. Một phần doanh nghiệp và hộ kinh doanh còn phụ thuộc vào tính mùa vụ của lễ hội, chưa chủ động liên kết để phát triển du lịch quanh năm, đồng thời thiếu đào tạo về ứng xử văn minh và quản lý an toàn thực phẩm. Do vậy, cần tăng cường hỗ trợ từ chính quyền về đào tạo nhân lực, cải thiện hạ tầng và khuyến khích đầu tư để nâng cao chất lượng dịch vụ, đảm bảo lễ hội văn minh và bền vững.

2.4. Các tổ chức chính trị - xã hội, đoàn thể

Các tổ chức chính trị xã hội, đoàn thể tại tỉnh Tuyên Quang đóng vai trò quan trọng trong việc hỗ trợ tổ chức, tuyên truyền và huy động cộng đồng tham gia Lễ hội Thành Tuyên, góp phần nâng cao tính văn minh, an toàn và giá trị văn hóa của lễ hội. Những tổ chức này không chỉ hỗ trợ về mặt lãnh đạo, phân công nhiệm vụ mà còn góp phần bảo tồn và quảng bá giá trị văn hóa dân tộc, giúp lễ hội trở thành sự kiện cộng đồng với sự tham gia rộng rãi của cư dân địa phương.

Sự phối hợp chặt chẽ giữa các đoàn thể và chính quyền địa phương đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao hiệu quả tổ chức Lễ hội Thành Tuyên. Các cấp chính quyền địa phương và các tổ chức đoàn thể phối hợp chặt chẽ để vận động nhân dân tham gia chế tác mô hình đèn Trung thu, đảm bảo an ninh trật tự, vệ sinh môi trường tại các địa điểm diễn ra lễ hội. Đồng thời, đẩy mạnh tuyên truyền, quảng bá trên mạng xã hội và các nền tảng số; tổ chức các hoạt động hưởng ứng như cuộc thi mô hình đèn, hướng dẫn phục vụ du khách, biểu diễn nghệ thuật, dân vũ, giao lưu văn hóa, thể thao dân tộc. Nhờ sự phối hợp này, lễ hội không chỉ lan tỏa sâu rộng mà còn thu hút đông đảo du khách, làm phong phú thêm không gian văn hóa và nâng cao sức hấp dẫn tổng thể của sự kiện.

Thực trạng tham gia của các tổ chức chính trị xã hội, đoàn thể cũng tồn tại một số hạn chế. Sự phối hợp giữa các đoàn thể đôi khi chưa đồng bộ, chủ yếu tập trung vào tuyên truyền và tình nguyện mà chưa có nhiều hoạt động sáng tạo chuyên sâu hoặc liên kết lâu dài để nâng cao chất lượng quản lý lễ hội. Một số hoạt động còn mang tính hình thức, chưa khai thác hết tiềm năng của đoàn viên, hội viên

trong việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống. Ngoài ra, nguồn lực cho các hoạt động tình nguyện còn hạn chế, dẫn đến tình trạng một số chương trình chưa đạt hiệu quả cao trong việc đảm bảo an toàn và văn minh lễ hội. Chính vì vậy, cần tăng cường đào tạo kỹ năng tổ chức sự kiện, hỗ trợ kinh phí và cơ chế phối hợp chặt chẽ hơn từ chính quyền để nâng cao vai trò tham gia của các tổ chức chính trị xã hội và đoàn thể.

3. Vai trò của Nhà nước trong quản lý và định hướng đối với Lễ hội Thành Tuyên

Lễ hội Thành Tuyên là một trong những lễ hội văn hóa đặc sắc nhất của Việt Nam, bắt nguồn từ hoạt động tự phát của cộng đồng dân cư tại thành phố Tuyên Quang từ những năm đầu thế kỷ XXI, với truyền thống làm đèn lồng khổng lồ để rước vào dịp Tết Trung thu. Việc tổ chức Lễ hội Thành Tuyên được thực hiện theo mô hình quản lý nhà nước tập trung, phân cấp rõ ràng, với sự tham gia đồng bộ của các cơ quan từ cấp tỉnh đến cấp cơ sở. Từ một hoạt động tự phát của cộng đồng, lễ hội đã được nâng tầm thành sự kiện văn hóa du lịch cấp tỉnh từ năm 2014 gắn với các chương trình quốc gia như Ngày hội Văn hóa dân tộc Dao và liên hoan di sản văn hóa phi vật thể. Từ năm 2023, theo Quyết định số 698/QĐ-UBND ngày 27/12/2022 về Đề án đổi mới tổ chức lễ hội giai đoạn 2023-2025, nhà nước lãnh đạo toàn diện, chuyên nghiệp hóa hoạt động, cấp nhãn hiệu “Thành Tuyên Festival” năm 2024 và mở rộng các sự kiện nhằm xây dựng thành sản phẩm du lịch mang thương hiệu quốc gia và quốc tế, gắn với phát triển kinh tế, xã hội địa phương.

UBND tỉnh Tuyên Quang là cơ quan chủ trì, ban hành kế hoạch tổ chức lễ hội hàng năm. Theo đó, Ban Tổ chức các ngày lễ lớn của tỉnh đóng vai trò điều phối chung. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch là cơ quan thường trực, chịu trách nhiệm xây dựng kịch bản tổng thể, chỉ đạo nội dung văn hóa nghệ thuật, liên hoan trình diễn di sản văn hóa phi vật thể và các chương trình nghệ thuật, cũng như các hoạt động du lịch trải nghiệm và quảng bá [3]. Các phường cùng các xã trực tiếp triển khai tại cơ sở, bao gồm phát động cuộc thi ý tưởng sáng tạo mô hình đèn Trung thu, tiếp nhận đăng ký, thẩm định thiết kế và cấp phép tham gia diễn diễn, đồng thời cấp logo chính thức nhãn hiệu lễ hội cho các mô hình đạt chuẩn, nhằm khơi dậy sức sáng tạo của cộng đồng mà vẫn đảm bảo tính chuyên nghiệp. Các sở, ngành liên quan phối hợp thực hiện nhiệm vụ chuyên môn, như Công an tỉnh đảm bảo an ninh trật tự và phân luồng giao thông; Sở Giao thông Vận tải cùng Ban An toàn giao thông tỉnh tổ chức giao thông và cấm đường trong giờ diễn diễn; Sở Y tế kiểm tra vệ sinh an toàn thực phẩm và phòng chống dịch bệnh; Cục Quản lý thị trường kiểm soát giá cả dịch vụ, ngăn chặn tình trạng “chặt chém” du khách và gian lận thương mại.

Với cơ chế chỉ đạo tập trung, phân công trách nhiệm rõ ràng và phối hợp liên ngành chặt chẽ. Kết hợp giữa vai trò chủ thể của cộng đồng và sự quản lý nhà nước phù hợp với chính sách văn hóa Việt Nam [2]. Lễ hội Thành Tuyên đã khẳng định vị thế là sự kiện văn hóa du lịch độc đáo hàng đầu Việt Nam, góp phần quan trọng vào quảng bá hình ảnh tỉnh Tuyên Quang, phát triển du lịch và nâng cao đời sống nhân dân.

4. Đánh giá vai trò của cộng đồng trong tổ chức và quản lý Lễ hội Thành Tuyên

4.1. Kết quả đạt được

Vai trò chủ thể của cộng đồng cư dân đã thể hiện rõ nét qua các đóng góp đa chiều, không chỉ nâng cao chất lượng lễ hội mà còn thúc đẩy sự phát triển bền vững về văn hóa, xã hội và kinh tế địa phương. Việc cộng đồng tham gia chủ động từ khâu chuẩn bị đến quản lý và bảo tồn đã chuyển hóa lễ hội từ một hoạt động tự phát, dân dã thành một sản phẩm văn hóa du lịch mang tính biểu tượng quốc gia, góp phần khẳng định vị thế của tỉnh Tuyên Quang trên bản đồ du lịch Việt Nam. Những thành tựu này không chỉ xuất phát từ sự sáng tạo tự nguyện của cộng đồng mà còn được khuếch đại nhờ sự phối hợp chặt chẽ với nhà nước, tạo nên mô hình đối tác hiệu quả, nơi nhà nước cung cấp khung pháp lý và hỗ trợ kỹ thuật, giúp cộng đồng phát huy tối đa tiềm năng nội tại.

Thứ nhất, về khía cạnh bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống, cộng đồng địa phương đã khẳng định vị thế là chủ thể chính trong việc sáng tạo và duy trì bản sắc lễ hội. Với sự tham gia rộng rãi

của các tầng lớp nhân dân tại các tổ dân phố và thôn bản. Các mô hình không chỉ kế thừa yếu tố dân gian như truyện cổ tích Trí khôn của ta đây, Cá chép hóa rồng... mà còn tích hợp các biểu tượng lịch sử cách mạng như Cây đa Tân Trào, mái đình Hồng Thái... và di sản văn hóa các dân tộc thiểu số Tày, Dao, Cao Lan, Mông..., góp phần lưu giữ và lan tỏa bản sắc văn hóa phi vật thể.

Thứ hai, về khía cạnh gắn kết xã hội và giáo dục cộng đồng, lễ hội đã trở thành không gian gắn kết mạnh mẽ, thúc đẩy tinh thần đoàn kết và giáo dục đạo đức. Cộng đồng tham gia qua các tổ dân phố, nhóm hộ gia đình và hội đoàn, với trẻ em là trung tâm, tạo nên môi trường giáo dục nhân văn, giúp thế hệ trẻ tiếp thu giá trị truyền thống, lịch sử cách mạng và tình yêu quê hương. Điều này đã nâng cao hiệu quả sự tham gia của cộng đồng. Cùng với các hội nghị đối thoại thường xuyên giúp giải quyết vấn đề địa phương, từ đó tăng cường niềm tin và sự gắn kết xã hội.

Thứ ba, về khía cạnh thúc đẩy phát triển kinh tế du lịch. Vai trò cộng đồng đã đóng góp quan trọng vào sự phát triển du lịch và kinh tế địa phương, thông qua việc phối hợp với chính quyền triển khai Đề án đổi mới tổ chức Lễ hội Thành Tuyên giai đoạn 2023-2025, nhằm nâng tầm lễ hội thành sản phẩm du lịch quốc gia gắn với du lịch xanh và cộng đồng [1]. Cộng đồng hưởng lợi trực tiếp qua việc kinh doanh dịch vụ, tạo việc làm cho hàng nghìn hộ dân và tăng thu nhập bình quân, đồng thời thúc đẩy các sản phẩm địa phương như nông sản hữu cơ và thủ công mỹ nghệ phát triển. Kết quả cho thấy, lễ hội góp phần khẳng định vai trò kinh tế của cộng đồng trong bối cảnh hội nhập.

Như vậy, từ các kết quả đạt được khẳng định vai trò chủ động của cộng đồng là yếu tố then chốt quyết định sự thành công của Lễ hội Thành Tuyên, đồng thời cung cấp bài học quý giá về quản lý văn hóa cộng đồng trong bối cảnh Việt Nam đang hội nhập quốc tế, góp phần vào mục tiêu phát triển du lịch văn hóa bền vững theo Chiến lược phát triển du lịch Việt Nam.

4.2. Hạn chế

Mặc dù cộng đồng địa phương đóng vai trò chủ thể quan trọng trong tổ chức và quản lý Lễ hội Thành Tuyên, song vẫn tồn tại một số hạn chế đáng kể, chủ yếu xuất phát từ tính tự phát cao, sự tham gia chưa đồng đều, ý thức trách nhiệm hạn chế ở một bộ phận cư dân, cùng khả năng ứng phó yếu với các yếu tố bất lợi bên ngoài như thiên tai. Những hạn chế này ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng tổ chức, hình ảnh văn minh của lễ hội, hiệu quả bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống, đòi hỏi các biện pháp khắc phục đồng bộ nhằm nâng cao vai trò chủ thể cộng đồng.

Thứ nhất, tính tự phát dẫn đến các biểu hiện chưa phù hợp với bản chất lễ hội dành cho thiếu nhi và gia đình, như trang phục hở hang, âm thanh công suất lớn nhạc remix, nhạc sàn vượt quy định trong diễn diễn mô hình đèn, gây phản cảm, dư luận trái chiều và pha loãng bản sắc dân gian thuần. Mặc dù đã có quy tắc ứng xử văn minh, giám sát tự quản tại tổ dân phố chưa chặt chẽ, đòi hỏi tăng cường lãnh đạo của tổ chức chính trị xã hội địa phương và cải thiện cơ chế phối hợp nhà nước cộng đồng trong giám sát thực thi.

Thứ hai, ý thức trách nhiệm thấp ở một bộ phận cư dân gây ra vấn đề môi trường, rác thải bừa bãi sau diễn diễn, ùn tắc giao thông cục bộ, và rủi ro an toàn. Những vấn đề này làm giảm trải nghiệm du khách và phản ánh sự thiếu chủ động tự quản hậu cần, dù có phối hợp với lực lượng chức năng; cần tăng cường tuyên truyền, phân công trách nhiệm cụ thể tại tổ dân phố và phối hợp liên ngành chặt chẽ hơn.

Thứ ba, sự tham gia chưa đồng đều về không gian, chủ yếu tập trung tại khu vực trung tâm, trong khi tiềm năng văn hóa vùng cao, vùng sâu chưa được tích hợp hiệu quả, hạn chế đa dạng hóa và lan tỏa lễ hội, gây chênh lệch lợi ích kinh tế xã hội giữa đô thị và nông thôn. Ngoài ra, thiên tai nghiêm trọng làm suy giảm động lực sáng tạo và duy trì giá trị lâu dài, đòi hỏi chiến lược huy động cộng đồng toàn tỉnh, kế hoạch dự phòng linh hoạt và hỗ trợ hạ tầng ứng phó rủi ro.

Như vậy, để khắc phục, cần triển khai giải pháp chiến lược: nâng cao ý thức qua tuyên truyền sâu rộng, hoàn thiện cơ chế tự quản cộng đồng, tăng cường đối thoại và phối hợp chặt chẽ với chính quyền địa phương, nhằm phát huy tối ưu vai trò cộng đồng trong bối cảnh hội nhập và biến đổi toàn cầu.

4.3. Nguyên nhân

Các hạn chế trong vai trò chủ thể của cộng đồng đối với tổ chức và quản lý Lễ hội Thành Tuyên xuất phát từ sự kết hợp giữa nguyên nhân khách quan và chủ quan, gắn liền với đặc thù tự phát của mô hình lễ hội cộng đồng, quy mô gia tăng thu hút du khách bên ngoài, thiếu đồng bộ trong tuyên truyền giáo dục ý thức, và tác động mạnh mẽ của biến đổi khí hậu gây thiên tai thường xuyên. Những yếu tố này làm suy giảm hiệu quả tham gia, tính văn minh, an toàn và bền vững lâu dài của lễ hội, đòi hỏi giải pháp khắc phục đồng bộ.

Thứ nhất, tính tự phát cao và thiếu định hướng thống nhất, đòi hỏi tăng cường lãnh đạo từ tổ chức chính trị xã hội địa phương để đảm bảo phù hợp thuần phong mỹ tục và giá trị giáo dục.

Thứ hai, ý thức trách nhiệm và nhận thức của một bộ phận cộng đồng cùng du khách chưa cao gây vấn đề môi trường, trật tự an toàn, ô nhiễm tiếng ồn và áp lực hạ tầng. Nguyên nhân sâu xa từ quy mô lễ hội lớn vượt khả năng điều tiết hiện tại, tuyên truyền chưa liên tục, sâu rộng đặc biệt với du khách và thế hệ trẻ, cơ chế tự quản cộng đồng chưa hoàn thiện, đòi hỏi chiến dịch phân công trách nhiệm cụ thể, bố trí điểm thu gom rác và ứng dụng công nghệ giám sát để nâng cao ý thức tự giác.

Thứ ba, sự tham gia chưa đồng đều về không gian cùng với việc chưa tích hợp hiệu quả các di sản văn hóa địa phương. Cộng với sự tác động khách quan từ thiên tai làm gián đoạn động lực sáng tạo, huy động nguồn lực và lan tỏa giá trị văn hóa, đòi hỏi chiến lược mở rộng toàn tỉnh, kế hoạch ứng phó rủi ro linh hoạt và hỗ trợ hạ tầng.

Trong bối cảnh thương mại hóa, hiện đại hóa và biến đổi khí hậu khắc nghiệt, nếu không khắc phục sẽ làm suy giảm giá trị văn hóa cốt lõi. Do đó, cần phải có các giải pháp đồng bộ như tăng cường tuyên truyền giáo dục ý thức, hoàn thiện cơ chế tự quản cộng đồng kết hợp chặt chẽ với quản lý nhà nước, mở rộng phạm vi tham gia toàn tỉnh và xây dựng kế hoạch ứng phó rủi ro thiên tai, nhằm khắc phục hạn chế và nâng cao vai trò cộng đồng trong tổ chức, quản lý lễ hội một cách hiệu quả, bền vững hơn trong bối cảnh mới.

5. Giải pháp nâng cao vai trò cộng đồng trong tổ chức và quản lý Lễ hội Thành Tuyên

Trong công cuộc đổi mới hiện nay, bên cạnh việc tập trung phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, Đảng Cộng sản Việt Nam đã xác định đường lối “xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại”. Đây là quan điểm chiến lược sâu sắc, nhất quán của Đảng, kế thừa và phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh [5]. Trong xu thế phát triển của xã hội hiện nay, những nét văn hóa đó càng cần được lưu giữ không chỉ để cho hôm nay mà phải để cho các thế hệ mai sau hiểu hơn, tự hào hơn về văn hóa của dân tộc mình.

Một số giải pháp nhằm nâng cao vai trò cộng đồng trong tổ chức và quản lý Lễ hội Thành Tuyên:

- Để nâng cao nhận thức và trách nhiệm cộng đồng với Lễ hội Thành Tuyên, cần triển khai đồng bộ việc tuyên truyền đa kênh về giá trị văn hóa kinh tế. Khuyến khích tham gia và bảo vệ môi trường. Đào tạo, tập huấn cho cư dân, nghệ nhân, doanh nghiệp về đền Trung thu thân thiện, du lịch cộng đồng và bảo tồn di sản. Phát huy đoàn thể, người uy tín để vận động, giám sát, thúc đẩy xã hội hóa qua tài trợ, hợp tác và nhóm tự quản đảm bảo minh bạch, an ninh, vệ sinh. Điều này khơi dậy tinh thần chủ động của cộng đồng, giúp lễ hội phát triển bền vững, khẳng định giá trị di sản và thúc đẩy du lịch Tuyên Quang.

- Xây dựng cơ chế phối hợp giữa chính quyền, ban tổ chức và cộng đồng theo nguyên tắc “Nhà nước định hướng, cộng đồng làm chủ”, với quy chế rõ ràng, minh bạch; tránh can thiệp hành chính quá mức để giữ tính tự phát, sáng tạo; quy định cụ thể về âm thanh, trang phục. Thành lập hội đồng tư vấn cộng đồng cấp cơ sở với đại diện chính quyền, ban tổ chức, nghệ nhân và trưởng tổ dân phố. Tổ chức tập huấn định kỳ hàng năm về chế tác đèn an toàn, vật liệu thân thiện môi trường, ứng xử văn hóa và truyền nghề cho thế hệ trẻ để bảo tồn bản sắc.

- Tăng cường đào tạo, bồi dưỡng kỹ năng tổ chức, quản lý cho cộng đồng. Giải pháp này giúp cộng

đồng nâng cao được vai trò tự quản, giảm tải cho cơ quan nhà nước, tăng tính dân chủ và sáng tạo trong tổ chức lễ hội, từ đó tạo ra các mô hình đèn độc đáo. Cộng đồng có ý thức và trách nhiệm bảo tồn di sản mà không làm mất đi bản sắc truyền thống đồng thời ứng phó tốt với những thách thức như thiên tai, bệnh dịch. Góp phần vào sự phát triển văn hóa xã hội bền vững của tỉnh Tuyên Quang.

- Đa dạng hóa hình thức tham gia của cộng đồng. Cần mở rộng phạm vi bằng cách khuyến khích cộng đồng sáng tạo đa dạng trong khâu chế tác mô hình đèn, vượt ra ngoài khuôn khổ mô hình khổng lồ truyền thống. Cần tích hợp và mở rộng các hoạt động văn hóa, nghệ thuật, thể thao và du lịch đồng hành do chính cộng đồng trực tiếp đề xuất, tổ chức và quản lý nhằm làm phong phú chương trình tại lễ hội.

- Phát huy vai trò của nghệ nhân và các nhóm sáng tạo mô hình. Khẳng định rõ vai trò của chủ thể trong bảo tồn và phát huy di sản văn hóa phi vật thể. Cần tôn vinh và hỗ trợ những nghệ nhân tiêu biểu, cá nhân đã gắn bó lâu năm và có đóng góp nổi bật cho sự phát triển của lễ hội. Qua đó, tăng cường gắn kết cộng đồng trong hoạt động truyền nghề, giáo dục thế hệ trẻ về giá trị văn hóa truyền thống, tinh thần sáng tạo và lòng yêu quê hương đất nước. Đồng thời giảm dần tình trạng mai một nghề thủ công.

- Ứng dụng công nghệ và truyền thông số là giải pháp chiến lược theo định hướng chuyển đổi số, nhằm nâng cao vai trò chủ thể của cộng đồng trong Lễ hội Thành Tuyên. Tập trung công nghệ thông tin vào chuỗi giá trị lễ hội để tăng sáng tạo và phối hợp. Đa dạng hóa kênh truyền thông số để gắn kết và quảng bá. Tổ chức thi sáng tạo nội dung số hàng năm với khen thưởng rõ ràng khích lệ thế hệ trẻ. Từ đó, giúp lễ hội lan tỏa, củng cố bảo tồn và phát triển bền vững di sản văn hóa Tuyên Quang.

6. Kết luận

Lễ hội Thành Tuyên, từ hoạt động tự phát năm 2004 đã trở thành biểu tượng văn hóa du lịch đặc sắc của tỉnh Tuyên Quang với nhãn hiệu “Thành Tuyên Festival” và nhiều kỷ lục Guinness. Thành công cốt lõi nằm ở vai trò chủ thể của cộng đồng là nguồn sáng tạo, tổ chức và gìn giữ bản sắc. Việc triển khai đồng bộ các giải pháp sẽ khắc phục hạn chế, phát huy tối đa sáng tạo cộng đồng, nâng cao chất lượng văn hóa, tinh chuyên nghiệp, sức hút du lịch, đồng thời bảo tồn lâu dài di sản phi vật thể. Lễ hội góp phần thúc đẩy kinh tế địa phương qua du lịch cộng đồng, tạo việc làm và thu nhập bền vững. Với cộng đồng làm chủ, Lễ hội Thành Tuyên sẽ tiếp tục là niềm tự hào của nhân dân tỉnh Tuyên Quang. Trở thành di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu, là điểm đến du lịch hấp dẫn, góp phần thúc đẩy kinh tế xã hội bền vững và lan tỏa hình ảnh tỉnh nhà ra khu vực và quốc tế. Nâng cao vai trò cộng đồng chính là chìa khóa để lễ hội mãi tỏa sáng và trường tồn.

Tài liệu tham khảo

[1] Ban Chấp hành Trung ương (1998). *Nghị quyết số 03-NQ/TW, ngày 16/7/1998 về “Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”*.

[2] Cao Đức Hải (chủ biên), Nguyễn Khánh Ngọc (2014). *Quản lý lễ hội và sự kiện*. NXB Lao động, Hà Nội.

[3] Cổng thông tin điện tử Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch. *Tổ chức lễ hội Thành Tuyên năm 2025*. Nguồn: <https://bvhttdl.gov.vn/to-chuc-le-hoi-thanh-tuyen-nam-2025-20250530142927209.htm>. Truy cập ngày 05/01/2026.

[4] Ủy ban nhân dân tỉnh Tuyên Quang (2022). *Quyết định số 698/QĐ-UBND, ngày 27/12/2022 ban hành Đề án Đổi mới tổ chức Lễ hội Thành Tuyên, giai đoạn 2023–2025*.

[5] Nguyễn Chí Bền (2015). *Lễ hội cổ truyền của người Việt: Cấu trúc và thành tố*. NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.

[6] Nguyễn Thị Thương (2018). *Vai trò của cộng đồng cư dân Tuyên Quang trong Lễ hội Thành Tuyên*. Tạp chí Văn hóa nghệ thuật, số 414, tháng 12.